

Digitális Szabadság Bizottság „Adatvédelem a közösségi médiában” ülés
Jegyzőkönyv
2020.07.14. 10:00 óra

Résztevők:

- **Igazságügyi Minisztérium, IM:**
 - Dr. Varga Judit, igazságügyi miniszter
 - Dr. Salgó László Péter, a Bizottság vezetője, jogszabály-előkészítés összehangolásáért és közjogi jogalkotásért felelős helyettes államtitkár
- **Innovációs és Technológiai Minisztérium, ITM:**
 - Dr. Kollár László, főosztályvezető
 - Dr. Dakos Zsuzsanna, adatvédelmi tisztviselő
- **Országos Bírósági Hivatal, OBH:**
 - Dr. Senyei György, elnök
- **Nemzeti Közszolgálati Egyetem, NKE:**
 - Dr. Bartóki-Gönczi Balázs, szakértő
- **Pénzügyminisztérium, PM:**
 - Farkas Milán, főosztályvezető
 - Dr. Jármai Péter Zoltán, jogi és koordinációs ügyekért felelős helyettes államtitkár
- **Miniszterelnöki Kabinetiroda, MK:**
 - Kárdási Anikó, osztályvezető
 - Szabó Balázs, osztályvezető
- **Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, NMHH:**
 - Dr. Papp János Tamás, a Médiatudományi Intézet munkatársa
- **Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, AJBH:**
 - Dr. Szabó Gergely, közjogi szakértő
- **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, NAIH:**
 - Dr. Péterfalvi Attila, elnök
- **Gazdasági Versenyhivatal, GVH:**
 - Rigó Csaba, elnök
 - Dr. Zenisek Andrea, irodavezető
 - Dr. Pánczél Márk, irodavezető
- **Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács, NHIT:**
 - Dr. Németh Ádám, jogi szakértő
 - Vágújhelyi Ferenc, elnök
 - Fauszt Zoltán, tanácsstag

A Bizottság ülése:

1. Varga Judit igazságügyi miniszter nyitóbeszédében köszöntötte a megjelenteket és megköszönte a Bizottság tagjainak munkáját, együttműködését, ami lehetővé tette, hogy a Bizottság honlapjára feltöltésre kerülhessen az „Útmutató az online tér leggyakrabban használt felületeihez” c. dokumentum. Az útmutató iránymutatásul szolgál az állampolgárok számára a különböző közösségi médiaszolgáltatások használatával összefüggő személyes adatkezelési tevékenységekhez.

Az igazságügyi miniszter az ülés első részében az elmúlt időszak közösségi médiában történt felháborodást keltő eseményeit, aktualitásait emelte ki. Ehhez kapcsolódóan említést tett Bőjte

Csaba Ferenc szerzetesnek a trianoni békediktátum aláírása centenáriumaán tartott emlékező szentmiséjének Facebook általi törléséről, valamint arról, hogy a Székely Nemzeti Tanács hirdetési fiókját is letiltotta a Facebook a nemzeti régiókért indított európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtési határidejének meghosszabbítását kérő közlemény miatt.

Az igazságügyi miniszter tájékoztatta továbbá a megjelenteket, hogy a „Felügyelőbizottság” felállításával összefüggésben információt kérő igazságügyi minisztériumi megkeresésre az ülés napjának reggelén megérkezett a válasz a Facebooktól, amelyet az ülést követően emailben megkapnak a Bizottság tagjai is. A válaszevélben foglaltak szerint a Facebook Felügyelőbizottsága nem kívánja helyettesíteni a nemzeti, nemzetközi bíróságok hatáskörét, joghatóságát, független véleményt nyújt, illetve ajánlásokat adhat ki. Felállításának indoka, hogy a Facebook nem hozhat egyedül fontos döntést a szabad véleménynyilvánításról, ezért egy elfogulatlan szakértői testület létrehozása indokolt. A Facebook hangsúlyozza, hogy a felhasználó, ügyét a Felügyelőbizottság döntését megelőzően, avagy azt követően is a nemzeti bíróság elé viheti. A tagok független, pártatlan, külső tényezőktől való független döntéshozatalát a Magatartási Kódex biztosítja, amelyet a Felügyelőbizottság tagjainak alá kell írniuk, az szerződésük részét képezi, a Magatartási Kódex megsértése a tag Felügyelőbizottságból való eltávolítását vonhatja maga után. A tagok egyenlő szavazati joggal rendelkeznek, a döntéshozó testületek véletlenszerűen kerülnek összeállításra, a Felügyelőbizottság pedig felülbíráhatja a testület döntését, illetve új testületet is összehívhat az eset újraértékelésére. A Facebook tájékoztatása szerint a Felügyelőbizottság tagjainak kiválasztását hosszú folyamat előzte meg, 88 országban több mint 2200 érdekelt féllel folytatott konzultációt követően szakértőket vontak be a tagok kiválasztásába. A tagok utánpótlásáért, miután a 40 fő kiválasztásra került, a Felügyelőbizottság Tagsági Bizottsága fog felelni.

Az igazságügyi miniszter kijelentette, hogy szükséges lesz újra megkeresni a Facebookot a Felügyelőbizottság működésével összefüggésben, mert a levél további tisztázandó kérdéseket vet fel. A Felügyelőbizottság függetlensége megkérdőjelezhető, hiszen tagjainak kiválasztása a későbbiekben a saját szervezetén belül történik meg, az eddigi tagok kiválasztása szintén nem reprezentatív, hiszen a tagok kiválasztásával összefüggésben csupán szűk körű konzultációra került sor. A Felügyelőbizottság működése továbbá a nemzetközi ítélkező fórumokhoz hasonló szervezeti felépítést tükröz, a döntési felülvizsgálati mechanizmust is a Felügyelőbizottság keretein belül valósítják meg.

2. Dr. Salgó László Péter, a Bizottság vezetője:

Az igazságügyi miniszter nyitóbeszédét követően a Bizottság vezetője köszöntötte a megjelenteket, valamint felhívta a jelenlévők figyelmét a Felügyelőbizottság működésével összefüggő vizsgálandó kérdésekre, így a tagok összeférhetetlenségének veszélyeire, a joghatóság kérdésére amivel – a Felügyelőbizottság működésével összefüggésben – egy másodlagos jogrendszer létrejötté és a „forum shopping” kialakulása is felmerül, ezért a válasz részletes elemzése szükséges.

Vágujhelyi Ferenc álláspontja szerint az online média térnyerésének a kulcsa annak „trendiségeben” érhető tetten, a felhasználók számára ezért az online médiával kapcsolatos

valóságot, annak veszélyeit kell bemutatni, tudatosítani, továbbá az államnak úgy kell megjelennie az online médiában, hogy az a felhasználók számára „trendi” legyen. Említette továbbá a „cancel culture” kérdéskörét is. Ez a kifejezés eredetileg híresebb személyek egyes szerencsétlen kiszólása miatti online bojkottot jelentett, mára viszont túlterjeszkedett a digitális téren. A kifogásolt tartalmat megosztó egyetemi hallgatót pl. nem ritkán el is tanácsolják az intézményből, hogy elejét vegyék az egyetemet érintő kritikának, bojkottnak.

Salgó László Péter kérdést intézett a jogalkalmazói szervekhez, hogy a felhasználókat célzó hirdetésekkel, üzenetekkel kapcsolatosan a közösségi médiában milyen adatvédelmi tapasztalatok birtokába kerültek a tevékenységük során. Az adatvédelem a közösségi médiaszolgáltatók üzleti politikájának is fontos részét képezi, így elengedhetetlen, hogy a jogalkotó az ezzel összefüggő tapasztalatokat összegyűjtse, értékelje. Amennyiben a visszajelzések, tapasztalatok igazolják annak szükségességét, elkerülhetlenné válik a jogalkotás.

Dr. Péterfalvi Attila a Bizottság figyelmébe ajánlotta a NAIH-nak a közösségi oldalakon megosztott tartalmakkal kapcsolatos tájékoztató füzetét (amely a Bizottság honlapjára is felkerült). Hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és a közösségi média egymástól el nem választható, azok összefüggnek egymással. Felhívta a figyelmet továbbá arra is, hogy a GDPR alkalmazása óta a nagy közösségi médiaszolgáltatók – így a Facebook, WhatsApp, Instagram stb. – személyes adatok kezelésével összefüggő adatvédelmi hatósági ügyekben az ír adatvédelmi hatóság, mint fő felügyeleti hatóság jogosult eljárni. Bár a GDPR az ír adatvédelmi hatóság számára teremti meg a lehetőséget a legtöbb közösségi médiaszolgáltatóval szembeni adatvédelmi hatósági eljárás lefolytatására, az ír adatvédelmi hatóság ódzkodik a szigorú szankciók hozatalától. Kiemelte, hogy a Ptk-t összhangba kell hozni a GDPR-al, amelyre mindezedáig nem került sor. Az elnök hangsúlyozta továbbá, hogy az adatvédelem oldaláról nemzeti felügyeleti hatóságként nem tudnak sikeresen fellépni a közösségi médiaszolgáltatókkal szemben, hiszen az ír adatvédelmi hatóság rendelkezik hatáskörrel eljárni az egyes ügyekben.

A véleménynyilvánítás szabadságának védelme érdekében azonban elképzelhetőnek tartja jogilag szabályozott, rövid határidőkkel működő eljárásrend kialakítását, illetve nemzeti bírósági út lehetővé tételét is a véleménynyilvánítás szabadságát sértő törölt, illetve eltávolított online közzétett tartalmak vonatkozásában. A GDPR 85. cikkének úgynevezett „nyitott klauzulája” lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot a véleménynyilvánítás szabadságához való joggal, ill. a tájékozódáshoz való joggal jogszabályban összeegyeztethessék. Az újságírási tevékenység a GDPR hatálya alá tartozik, az adatkezelés jogalapja ilyen esetben, – amennyiben az újságírási tevékenység a közvélemény tájékoztatását célozza –, a közérdek lehet, ez azonban kivételes. A legtöbb ilyen esetben az adatkezelés jogalapja a jogos érdek, ahol az adatkezelőnek érdekmérlegelési tesztet szükséges lefolytatnia. Ennek keretében mérlegelnie szükséges az adatkezeléssel érintett érdeket, illetve a nyilvánosság érdekét, ezt dokumentálni kell, majd az adatkezeléssel érintettet tájékoztatni. Az érintett tiltakozhat az adatkezeléssel szemben, amelyet az adatkezelő abban az esetben hagyhat figyelmen kívül, ha az adatkezeléssel érintett érdekével szemben egy magasabb, kényszerítő érdeket képes igazolni.

Az elnök kiemelte a NAIH Gazdasági Versenyhivatallal való szoros együttműködésének fontosságát, hiszen az adatvédelmi szabályok megsértése a legtöbb esetben versenyjogi jogsértést is maga után von.

Dr. Senyei György ígéretet tett a forum shopping, joghatóság kérdéskörét illető szakmai anyag Igazságügyi Minisztérium részére való megküldésére, figyelemmel arra, hogy az OBH az európai jogi szaktanácsadó hálózat része, így lehetősége van kutatási kérdések felvetésére is a hálózaton belül, illetve szakmai anyag összeállítására.

Rigó Csaba szintén hangsúlyozta a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósággal való együttműködés jelentőségét. Míg a NAIH a közösségi médiaszolgáltatókkal szemben nem rendelkezik hatáskörrel adatvédelmi hatósági eljárásra, a GVH rendelkezik hatáskörrel fogyasztóvédelmi eljárás lefolytatására.

A közösségi médiaszolgáltatás használata esetén információs asszimetriával néz szembe a fogyasztó, a felhasználó által rendelkezésre bocsátott adat üzleti érték. Az úgynevezett „zéró áras modell”, amely modell a közösségi médiaszolgáltatók működésének magvát adja, arról szól, hogy a felhasználó bár nem fizet a szolgáltatásért, azt mégsem ingyenesen veszi igénybe, hiszen fizetőeszközként személyes adatai szolgálnak, amelyeket a szolgáltató rendelkezésére bocsát. Vizsgálni szükséges, hogy a fogyasztó ingyenesen kap-e szolgáltatást, ismeri-e az üzleti modellt, kapott-e megfelelő tájékoztatást. A legtöbb esetben nem a tájékoztatás elmaradása jelenti a problémát, hanem inkább az a kezelhetetlen mennyiségű adattömeg, amelyet a szolgáltató a fogyasztó rendelkezésére bocsát.

Az elnök felhívta a figyelmet arra, hogy az Európai Unió Bizottsága is vizsgálja a digitális szereplőkkel szembeni hatékony fellépés lehetséges eszközeit. Emellett **a GVH jogszabályalkotás kezdeményezése érdekében megküldi szabályozási javaslatát az IM részére.**

Dr. Zenisek Andrea szerint fontos, hogy a viselkedés-közgazdaságtani szemlélet a jogalkotásban is szerephez juthasson, hasonlóan törekedni kell arra, hogy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos ismereteket az állami szereplők is elsajátíthassák.

Vágújhelyi Ferenc hangsúlyozta, hogy a személyes adat nem áru, az nem forgalomképes, azonban a vállalatok azt mégis annak tekintik. Álláspontja szerint az Európai Adatvédelmi Testületnek fontos szerepet kellene betöltenie ezen a területen, szükséges meghatározni, hogy a személyes adat milyen korlátok, körülmények között áru.

Fauszt Zoltán a közösségi médiaszolgáltató profilozó tevékenységével összefüggésben elmondta, hogy problémát jelent az, hogy a szolgáltató a profilozásról, a használt algoritmusról nem kíván felvilágosítást adni, ezért szükséges, hogy azt jogtechnikai eszközök segítségével nyilvánosságra kelljen hoznia.

Dr. Bartóki-Gönczi Balázs röviden bemutatta a közösségi médiaplatformokon a jogsértő tartalmak eltávolításával kapcsolatos német, francia, brit szabályozást, illetve **ígéretet tett arra, hogy az elkészített szakmai háttéranyagot megküldi az IM számára.**

Az ülés bezárása előtt a Bizottság vezetője elmondta, hogy már a mostani ülésen is felmerült számos, véleménynyilvánítás szabadságát érintő kérdés, ezért azt javasolja, hogy ez legyen a következő ülés témája, és kéri, hogy 2020.08.19-ig a **jelenlévők írásban küldjenek anyagot a közösségi médiában tapasztalt, véleménynyilvánítás szabadságát érintő korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos jogalkalmazói tapasztalataikról.** Helyettes államtitkár úr tájékoztatta továbbá a jelenlévőket, hogy a Bizottság következő ülését előreláthatólag szeptemberben tartja meg.

A Bizottság vezetője, miután megköszönte a hozzászólásokat és a részvételt, bezárta az ülést.